

POSTANOWIENIE

Dnia 7 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania T. Spółki z o.o. z siedzibą w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie
z udziałem P. S.

o wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 7 lutego 2024 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się Spółki się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Warszawie

z dnia 15 września 2022 r., sygn. akt III AUa 1140/19,

- I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- II. zasądza od T. Spółki z o.o. z siedzibą w W. na rzecz
Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Warszawie
kwotę 2.700,00 (dwa tysiące siedemset) złotych, wraz z
odsetkami, o których mowa w art. 98 § 1¹ k.p.c. - tytułem zwrotu
kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23 sierpnia 2018 r. (nr [...]) Zakład Ubezpieczeń Społecznych
[...] Oddział w Warszawie, na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 8 ust.
2a, art. 18 ust. 1 i 1a, art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o
systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia
2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych

ustalił podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia: emerytalne, rentowe, wypadkowe, chorobowe i zdrowotne P. S. jako pracownika u płatnika składek T. sp. z o.o. w W. za poszczególne miesiące okresu od stycznia 2015 r. do sierpnia 2016 r.

Wyrokiem z dnia 16 maja 2019 r. Sąd Okręgowy w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdził, że do podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne P. S., jako pracownika u płatnika składek T. sp. z o.o. w W., nie wlicza się kwot uzyskanych z tytułu umowy zlecenia zawartej z T. sp. z o.o.” sp. k-a i zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Warszawie na rzecz T. sp. z o.o. kwotę 1.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Sąd Okręgowy zważył, że w niniejszym postępowaniu decydujące znaczenie miało rozstrzygnięcie, czy organ rentowy prawidłowo ustalił stan faktyczny i czy w konsekwencji prawidłowo zastosował art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. Organ rentowy stał na stanowisku, że ostatecznym beneficjentem pracy wykonywanej przez pracowników spółki T. na rzecz spółki T. w ramach umów zlecenia była właśnie spółka T.. Zdaniem organu rentowego pracownicy spółki T., w tym ubezpieczony P. S., w ramach umów zlecenia wykonywali te same czynności, co w ramach umowy o pracę. Organ rentowy twierdził, że pracownicy, w tym ubezpieczony, pracowali w tym samym miejscu i według tych samych zasad, że zakres wykonywanych prac był identyczny bądź podobny, że godziny pracy pokrywały się, że pracowali na tych samych stanowiskach z takim samym zakresem obowiązków, że faktyczny nadzór nad ich pracą sprawował pracodawca, czyli spółka T. oraz, że z ich pracy korzystała wyłącznie spółka T.. Natomiast odwołująca spółka podnosiła, że wbrew twierdzeniom organu rentowego zakres obowiązków wykonywanych przez pracowników, w tym przez ubezpieczonego, z tytułu umowy o pracę różnił się od obowiązków wykonywanych na podstawie umów zlecenia. W ocenie Sądu Okręgowego przeprowadzone w niniejszej sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że organ rentowy błędnie ustalił stan faktyczny Sąd Okręgowy ponownie zwrócił uwagę, że produkty spółki zleciodawcy różnią się całkowicie od produktów spółki płatnika i mają inne przeznaczenie. Wyroby produkowane przez spółkę płatnika to produkty i przetwory mleczarskie

przeznaczone dla ludzi. Natomiast produkty spółki zleceniodawcy to preparaty przeznaczone dla zwierząt hodowlanych oraz dodatki paszowe dla bydła. W ramach umowy o pracę ze spółką płatnikiem, ubezpieczony wykonywał wyłącznie obowiązki kierowcy. Nie był on zobowiązany do wykonywania czynności marketingowych ani sprzedażowych, natomiast czynności w ramach umowy zlecenia były czynnościami marketingowymi i sprzedażowymi dotyczącymi produktów zupełnie innych od produktów spółki płatnika. Jak wynika z zeznań przesłuchanych w sprawie osób, czynności te nie dotyczyły spółki T.. Dlatego też zdaniem Sądu Okręgowego brak jest podstaw by twierdzić, że zakres wykonywanych przez ubezpieczonego prac był identyczny bądź podobny. Zakres wykonywanych obowiązków był zupełnie odmienny dla umowy o pracę i dla umowy zlecenia. Spółka płatnik nie była beneficjentem rezultatów pracy wykonywanej przez ubezpieczonego w ramach zlecenia, ponieważ to nie produkty płatnika były oferowane do sprzedaży przez ubezpieczonego. Również spółka zleceniodawca nie zlecała ubezpieczonemu przewozu swoich towarów, a jedynie wykonanie czynności natury formalnej takich jak zbieranie zamówień i przedstawianie ofert.

Po rozpoznaniu sprawy na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w Warszawie od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 maja 2019 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wyrokiem z 15 września 2022r., zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 1 i 2 w ten sposób, że oddalił odwołanie i zasądził od T. sp. z o.o. z siedzibą w W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Warszawie koszty zastępstwa prawnego oraz zasądził od T. sp. z o.o. z siedzibą w W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Warszawie koszty zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej. Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że P. S. świadczył w istocie pracę na rzecz T. sp. z o.o., a więc na rzecz swojego pracodawcy, wobec czego spełnia on definicję pracownika na gruncie art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. Sąd Okręgowy, dokonując ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie, pominął bowiem znaczną część dowodów z dokumentów zebranych przez organ rentowy i w konsekwencji pominął wynikające z nich fakty, istotne dla oceny zasadności odwołania w kontekście przepisów prawa materialnego. Na podstawie starannej analizy treści dowodów

zebranych w postępowaniu administracyjnym oraz w pierwszej instancji, Sąd Apelacyjny przyjął w znacznym zakresie ustalenia faktyczne Sądu I instancji za własne, jednak z istotnym uzupełnieniem (doprecyzowaniem) co do faktów - istotnym dla subsumpcji - które wynikają w szczególności z materiału dowodowego zebranego przez organ rentowy, a które pominął Sąd Okręgowy, niezasadnie zarzucając organowi rentowemu, że nie udowodnił twierdzeń, na których opart zostały zaskarżone decyzje. Analiza całokształtu materiału dowodowego zebranego w sprawie - w tym faktów ustalonych przez Sąd I instancji - prowadzi ostatecznie, zdaniem Sądu Apelacyjnego, do całkowicie odmiennych wniosków niż te, które wyciągnął Sąd I instancji. Ustalając stan faktyczny Sąd Okręgowy skupił się na relacjach między Spółkami T. oraz T.1 Tymczasem w sprawie należało również zwrócić uwagę na sytuację faktyczną i prawną ubezpieczonego P. S., w kontekście mającej miejsce równolegle współpracy z obiema Spółkami. Pracując na rzecz T. rozwoził mleko i serwatki do stałych punktów - mleczarni - za pomocą cysterny. Z kolei pracując na podstawie umowy zlecenie na rzecz T. dodatkowo rozwoził ulotki dotyczące T. Rozwożenie ulotek odbywało się przy okazji kursów odbywanych w ramach wyjazdów do mleczarni. Czasem jeździł też busami T. i rozwoził produkty paszowe oraz komponenty. Zawierane z ubezpieczonym umowy zlecenia z T. dotyczyły prac podstawowych określonych w umowie o świadczenie usług z dnia 16 stycznia 2015 r., zawartej pomiędzy T. i T.1 wynagrodzenie wypłacane ubezpieczonemu z tytułu umów zlecenia, którego wypłatę potwierdzają zawarte w aktach rentowych rachunki, przez T. jako osobę trzecią, w rzeczywistości pochodziło ze środków pozyskanych od pracodawcy na podstawie umowy łączącej pracodawcę z osobą trzecią. Powyższe oznacza, że to właśnie T. była głównym beneficjentem pracy wykonywanej przez ubezpieczonego - na podstawie umowy z dnia 16 stycznia 2016 r. o świadczenie usług zawartej z T.. W takich okolicznościach faktycznych, potwierdzonych częściowo zeznaniami świadków oraz stron, załączonymi do sprawy dokumentami w formie elektronicznej i wobec treści umowy o świadczenie usług z dnia 16 stycznia 2015 r., nie można przyjąć, że spółka dominująca, czyli T. (która posiadała większość udziałów w T. nie działała w warunkach określonych w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. W szczególności, wykonywanie przez ubezpieczonego tych samych zadań dla obu

spółek, na podstawie umowy o pracę i na podstawie umowy zlecenia, głównie dla tych samych klientów, na tym samym sprzęcie zakładowym (samochód do przewożenia towarów i ulotek, gadżetów, materiałów marketingowych), w tym samym czasie pracy, w oparciu o wprowadzie inny profil działalności obu spółek, ale ewidentnie powiązanych kapitałowo i osobowo zdecydowanie przemawia za przyjęciem, że to przede wszystkim T. była beneficjentem pracy ubezpieczonego i jako taki podmiot jest zobligowana do uiszczenia należności publicznoprawnych w postaci składek na ubezpieczenia. W ocenie Sądu Apelacyjnego mając na względzie zarówno powiązania między ww. spółkami, w szczególności przedmiot i zakres łączącej spółki umowy o współpracy z 16 stycznia 2015 r., a także specyfikę czynności wykonywanych przez kierowców pracujących dla spółek w ramach umów o pracę oraz umów zlecenia - w tym ubezpieczonego P. S. - w realiach niniejszej sprawy dochodzi w istocie do opisanej wyżej sytuacji, tj. działania odwołującego się płatnika w porozumieniu z T. w celu obejścia ustawy (art. 58 § 1 k.c.), polegającym na doprowadzeniu do zawarcia przez pracowników (ubezpieczonych) odwołującego się i współpracującą z nim Spółkę (powiązaną właścicielsko i organizacyjnie) umów zlecenia, na podstawie których pracownicy uzyskiwali dodatkowe wynagrodzenie za pracę, które nie stanowiło jednak podstawy wymiaru składek na pracownicze ubezpieczenia społeczne. W stanie faktycznym sprawy, przedmiotowe dodatkowe wynagrodzenie nie stanowiło w rzeczywistości wynagrodzenia za wykonywanie czynności zlecenia, lecz stanowiło w istocie wyrównanie wynagrodzenia pracownika do tego, które ustalał z pracodawcą jako zadawalające (ekwiwalentne za nakład pracy), podejmując u niego zatrudnienie na stanowisku kierowcy (cysterny). Zdaniem Sądu Apelacyjnego, dzięki ścisłej współpracy pomiędzy ww. Spółkami - w tym m.in. prowadzenia wspólnej obsługi kadrowo-księgowej - odwołująca się proponując ubezpieczonym pracownicze zatrudnienie na stanowiskach kierowców (transport cysternami), za minimalnym wynagrodzeniem, mogła pracownikom jednocześnie zagwarantować wypłatę dodatkowego wynagrodzenia za wykonywaną pracę (płatnego formalnie przez inny podmiot). Mogła to natomiast osiągnąć dzięki znacznym (w stosunku do minimalnego wynagrodzenia) wypłatom dokonywanym co miesiąc na rzecz tych pracowników przez T..

W skardze kasacyjnej z 19 stycznia 2023 r. pełnomocniczka odwołującego T. sp. z o.o. zaskarżył w całości wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 15 września 2022 r., zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego tj.:

1. art. 8 ust. 2a, art. 18 ust. 1 i 1a, art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na:

1. przyjęciu, że świadczenie usług na rzecz T. sp. z o.o. sp.k.-a. przez P.S. stwarza obowiązek odprowadzenia składek na ubezpieczenia społeczne przez Odwołującego T. sp. z o.o.;

2. przyjęciu, że P. S. w ramach umów zlecenia wykonywał pracę na rzecz odwołującego T. sp. z o.o. i nie wykonywał pracy na rzecz T. sp. z o.o. sp.k.-a. podczas gdy brak jest ku temu jakichkolwiek podstaw i dowodów, a umowa o pracę obejmowała inny okres niż umowy zlecenia;

3. przyjęciu, że odwołujący jest beneficjentem pracy wykonywanej przez P.S. na podstawie umów zlecenia mimo, iż wykonywane czynności dotyczyły produktów nie sprzedawanych przez odwołującego;

4. przyjęciu, że odwołujący finansował wykonywane przez P. S. na podstawie umów zlecenia czynności mimo, iż P. D. otrzymywał wynagrodzenie bezpośrednio od zleceniodawcy;

5. przyjęciu, że wszystkie umowy zlecenia zawarte z P. S. - również te z roku 2014 i 2016 - zostały zawarte w wykonaniu umowy o współpracę z dnia 16 stycznia 2015 r., jak również nie dokonanie ustaleń w jakim okresie obowiązywała powołana umowa o współpracę i czy obowiązywała w całym okresie, w jakim P. D. zawierał umowy zlecenia z T. sp. z o.o. sp.k.-a.;

6. przyjęciu, że odwołujący finansował działalność T. sp. z o.o. sp.k.-pomimo, iż to T. sp. z o.o.” sp. k.-a. jest spółką o znacznie wyższym kapitale zakładowym (ponad 3 mln zł – T. sp. z o.o. - 200 tys. zł), posiadającą oddziały i uzyskującą znacznie lepsze wyniki finansowe, co potwierdzają odpisy z KRS zgromadzone w aktach sprawy;

7. przyjęciu, że spółka T. jest spółką dominującą, podczas gdy nie ma to potwierdzenia w dowodach zgromadzonych w sprawie - w tym - w odpisach z KRS;

8. art. 135 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeksu pracy poprzez jego niezastosowanie, co skutkowało uznaniem, iż P. D. wykonywał czynności w ramach umowy zlecenia w czasie pracy u odwołującego;

9. art. 353¹ k.c., art. 58 k.c., art. 734 § 1 k.c. w zw. z art. 750 k.c. przez przyjęcie, że na podstawie zawartej z Ubezpieczonym umowy zlecenia to odwołujący uzyskiwał korzyści pracy ubezpieczonego, a tym samym dokonanie ustaleń sprzecznych z treścią zawartej umowami zlecenia;

10. art. 2 i 7 Konstytucji RP przez dokonanie wykładni art. 8 ust. 2a ustawy o sus w sposób naruszający zasadę demokratycznego państwa prawnego, w tym zasadę sprawiedliwości społecznej, proporcjonalności oraz zasadę poprawnej legislacji;

11. art. 20 i 22 Konstytucji RP przez ich niezastosowanie;

12. art. 84 i 217 Konstytucji RP przez domniemanie, na podstawie nieprecyzyjnie sformułowanego przepisu art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2016 r., poz. 963 ze zm.), istnienia ciężarów publicznoprawnych, które nie są w ustawie przewidziane;

13. naruszenie przepisów prawa procesowego, co miało istotny wpływ na wynik sprawy:

1. art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. poprzez niewyjaśnienie podstawy prawnej wyroku i przytoczenie ogólnikowej argumentacji, bez rzetelnego odniesienia się do wszystkich okoliczności sprawy;

2. art. 328 § 2 k.p.c. poprzez nie wskazanie przyczyn, dla których Sąd odmówił w części wiarygodności zeznaniom świadków, ubezpieczonego i odwołującego;

3. art. 381 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c. poprzez wydanie rozstrzygnięcia na podstawie dowodu w postaci umowy o współpracę z dnia 16 stycznia 2015 r. mimo, że nie była ona powoływana ani w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji, ani w postępowaniu przed Sądem I instancji, a Organ rentowy mógł ją powołać wcześniej;

4. art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie oraz obciążenie odwołującego kosztami postępowania mimo, że w niniejszej sprawie zachodzi

szczególnie uzasadniony przypadek uzasadniający odstąpienie od obciążania odwołującego kosztami procesu.

Podnosząc powyższe zarzuty strona skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i zmianę zaskarżonej decyzji w całości oraz orzeczenie, że do podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne P. S. jako pracownika u płatnika składek T. sp. z o.o. w W. nie wlicza się kwot uzyskanych z tytułu umowy zlecenia zawartej z T. sp. z o.o.” sp. k.-a., zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego kosztów procesu za wszystkie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego jej rozpoznania.

Zdaniem strony skarżącej w niniejszej sprawie występują co najmniej dwie przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. - w sprawie występuje bowiem szereg istotnych zagadnień prawnych, a ponadto istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych. Podstawową kwestią jest właśnie potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości tj. przepisu art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Wnosząc o rozpoznanie skargi kasacyjnej złożonej w niniejszej sprawie odwołujący zwraca uwagę na występowanie zagadnienia prawnego dotyczącego relacji prawnej powstającej pomiędzy podmiotami, tj. pracodawcą, podmiotem zlecającym oraz podmiotem wykonującym umowę cywilnoprawną w kontekście całego systemu prawnego, a nie wyłącznie w wąskim ujęciu ubezpieczeń społecznych. Należy bowiem wskazać, że uznanie przez organ rentowy danej osoby za pracownika na potrzeby ubezpieczeń społecznych nie rozstrzyga pozostałych relacji prawnych. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 sierpnia 2005 r. (sygn. II UK 320/04, OSN 2006/7-8/122) kreacja stosunku pracy powoduje zawsze konsekwencje prawne nie tylko bezpośrednio w sferze jego treści, ale także w wielu innych dziedzinach. Powstają więc następujące - szczegółowe zagadnienia prawne:

1. czy i jakie skutki prawne - w obszarze poza systemem ubezpieczeń społecznych - ma fakt uznania za pracownika w rozumieniu art. 8 ust. 2a ustawy

systemowej i czy prawidłowe jest stanowisko, zgodnie z którym przychód z umowy cywilnoprawnej uzyskany przez osobę uznawaną za pracownika na podstawie art. 8 ust. 2a ustawy systemowej uwzględnia się zarówno w podstawie wymiaru składek wykazywanej przez pracodawcę tej osoby, to jest podmiot, z którym osoba ta pozostaje w stosunku pracy, jak również w podstawie wymiaru składek wykazywanej przez zleceniodawcę, to jest podmiot, z którym osoba ta zawarła umowę cywilnoprawną. Na tle powyższych wątpliwości powstają pytania szczegółowe - czy zastosowanie art. 8 ust. 2a ustawy systemowej przez organ rentowy w stosunku do konkretnych podmiotów:

1. skutkuje naliczeniem podatku dochodowego od umowy o pracę czy od umowy cywilnoprawnej, czy też od obu umów;
2. skutkuje naliczeniem podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne od kwoty brutto wskazanej w umowie cywilnoprawnej, czy też kwotę wskazaną w umowie należy traktować jako kwotę netto, do której należy doliczyć odpowiednie kwoty, skoro została już wypłacona bez potrąceń;
3. czy ubezpieczony uznany za pracownika zgodnie z art. 8 ust. 2a ustawy systemowej jest zobowiązany do pokrycia części składki ubezpieczeniowej, jaka zostaje naliczona przez organ rentowy na skutek wydanej decyzji;
4. czy ubezpieczony uznany za pracownika zgodnie z art. 8 ust. 2a ustawy systemowej jest zobowiązany do zwrotu płatnikowi części składki ubezpieczeniowej, która naliczona została na podstawie art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, a jeżeli tak - jakie są zasady rozliczeń pomiędzy płatnikiem a ubezpieczonym w tym zakresie, w tym - m.in. jakie są terminy przedawnienia takiego roszczenia;
5. czy wobec uznania za pracownika w rozumieniu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej ubezpieczony uzyskuje uprawnienia pracownicze określone przepisami Kodeksu pracy proporcjonalnie do wykonywanych na podstawie umowy cywilnoprawnych czynności (np. urlopu wypoczynkowego, świadectwa pracy, nadgodzin itp.), a jeżeli takie uprawnienia uzyskuje:

1. wobec kogo osoba uznana za pracownika w trybie art. 8 ust. 2a ustawy systemowej uzyskuje status pracownika i przysługujące pracownikowi

uprawnienia - wobec podmiotu, z którym zawarła umowę cywilnoprawną, czy też wobec pracodawcy;

2. czy uznanie za pracownika w rozumieniu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej oznacza nieważność umowy cywilnoprawnej;

3. czy uznanie za pracownika w rozumieniu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej oznacza, iż umowa cywilnoprawna jest czynnością pozorną;

4. czy zastosowanie art. 8a ust 2a w zw. z art. 4 pkt 2 a ustawy systemowej wymaga uprzedniego stwierdzenia istnienia/nieistnienia stosunku cywilnoprawnego w trybie art. 189 k.p.c.;

5. czy uznanie za pracownika w rozumieniu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej nie wpływa na ważność umowy cywilnoprawnej, a określone w takiej umowie warunki wiążą nadal strony umowy;

6. który podmiot - zgodnie z treścią art. 8 ust. 2a ustawy systemowej - winien zostać określony płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne - czy podmiot, który zawarł umowę cywilnoprawną czy też podmiot, który zawarł umowę o pracę z osobą uznaną za pracownika.

Na tle rozstrzygnięcia wydanego przez Sąd Apelacyjny pojawiło się ponadto zagadnienie prawne odnoszące się do zasady ponoszenia kosztów procesu. W uzasadnieniu postanowienia dnia 11 maja 2012 r. (I UZ 17/12, OSNP 2013 nr 11-12, poz. 141) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że wydanie przez organ rentowy wielu decyzji dotyczących wysokości podstawy składek na ubezpieczenia społeczne osobno do każdego ubezpieczonego - pracownika tego samego pracodawcy - nie powinno przekładać się na zwielokrotnienie kosztów zastępstwa procesowego stron. Niniejsza sprawa jest jedną z kilkadziesiąt spraw toczących się pomiędzy organem rentowym a odwołującym. Niewątpliwie więc ewentualne koszty procesu winny być ustalane z uwzględnieniem art. 102 k.p.c. choć Sąd Apelacyjny nie zastosował tej zasady w sprawie niniejszej.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pełnomocnik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, oddalenie skargi kasacyjnej - w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz o zasądzenie od odwołującej na rzecz

organu rentowego zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wywiedziona w niniejszej sprawie nie kwalifikuje się do przyjęcia – celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie należy przypomnieć, że skarga kasacyjna podlega badaniu (na etapie przedsądu) w zakresie spełnienia przez nią warunków formalnych. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, czyli tak zwanego przedsądu, ustawodawca zagwarantował, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek, wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. do czterech ma, w konsekwencji, zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo będzie uzasadnione jedynie w tych przypadkach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej jednostkowej sprawie. Ostatecznie, nie w każdej sprawie, nawet takiej, w której prawomocne orzeczenie zostało wydane w warunkach błędu w subsumpcji, czy też wyniku wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. W przeciwnym bowiem razie Sąd Najwyższy stałby się, wbrew obowiązującym przepisom, sądem trzeciej instancji, a jego zadaniem nie jest przecież dokonywanie korekty ewentualnych błędów w zakresie stosowania, czy też wykładni prawa, w każdej indywidualnej sprawie.

Podkreślenia wymaga także, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do

rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2022 r., I USK 434/21, Legalis nr 2740849).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w niniejszej sprawie oparty został na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz na przesłance potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Należy więc przypomnieć, że powołując się na przesłankę, jaką jest istnienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, należy w uzasadnieniu wniosku sformułować zagadnienie prawne oraz przedstawić argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń; 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu; 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Przez istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć charakter uniwersalny, co oznacza, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych, podobnych spraw. Chodzi przy tym o problem, którego wyjaśnienie jest konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd II instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), a także w związku

z podstawą prawną zaskarżonego wyroku (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 3 lutego 2012 r., I UK 271/11, Legalis; postanowienia Sądu Najwyższego z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, Legalis; z 27 lutego 2019 r., I CSK 447/18, Legalis i 28 stycznia 2021 r., III PSK 19/21, Legalis). Konieczne jest przytoczenie argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Skarżący powinien nie tylko wskazać przepis prawa (materialnego lub procesowego), którego dotyczy zagadnienie, ale także przedstawić pogłębioną argumentację prawną w celu wykazania, że zagadnienie jest istotne, a jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla merytorycznego rozstrzygnięcia w jego sprawie (tak m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 listopada 2003 r., II CK 324/03, Legalis; z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, Legalis; z 23 sierpnia 2007 r., I UK 134/07, Legalis; z 20 lutego 2019 r., IV CSK 351/18, Legalis; z 12 lutego 2021 r., IV CSK 437/20, Legalis oraz z 9 marca 2021 r., III CSK 219/20, Legalis). Ponadto "istotne zagadnienie prawne" jest istotne w tym znaczeniu, że nie było dotychczas rozważane w orzecznictwie Sądu Najwyższego, a zatem jego rozstrzygnięcie miałoby znaczenie dla praktyki orzeczniczej sądów - tylko wtedy wykazany zostałby publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej, której podstawowym celem jest wkład w rozwój prawa i zapewnienie jednolitości jego sądowej wykładni (postanowienie Sadu Najwyższego z 3 kwietnia 2008 r., II PK 351/07, Legalis oraz postanowienia Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 585/17, Legalis i 18 maja 2018 r., IV CSK 618/17, Legalis). Istotne zagadnienie powinno się charakteryzować "nowością", która uzasadniałaby potrzebę jego analizy ze strony Sądu Najwyższego (T. Szanciło (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Komentarz. Art. 1–458¹⁶. Tom I. Wyd. 2, Warszawa 2023).

Natomiast wskazywanie na istnienie przesłanki jaką jest potrzeby wykładni przepisów prawa budzących wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie wymaga wskazania przepisów, będących źródłem istotnych wątpliwości lub różnic zdań w orzecznictwie, mających jednocześnie znaczenie dla oceny dochodzonego roszczenia (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 24 kwietnia 2018 r., III UK 123/17, Legalis; z 24 kwietnia 2018 r., II CSK 743/17, Legalis; z 26 lutego 2019 r., V CSK 374/18, Legalis). Skuteczne powołanie się na przyczynę przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., a zatem na potrzebę wykładni

przepisów prawa, wymaga wyraźnego ich wskazania, a ponadto przekonania w drodze stosownej argumentacji (odrębnej od argumentacji uzasadniającej podstawy kasacyjne) – czego w niniejszej sprawie zabrakło - że wywołują one rzeczywiste i poważne wątpliwości interpretacyjne i dotychczas nie doczekały się wykładni w orzecznictwie sądów, bądź przytoczenia orzeczeń wskazujących na występujące na tle tych przepisów rozbieżności (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 17 czerwca 2015 r., III CSK 59/15, OSNC 2016, Nr 2, poz. 29; z 16 maja 2018 r., II CSK 12/18, Legalis; z 22 maja 2018 r., I CSK 19/18, Legalis; z 20 lutego 2019 r., IV CSK 351/18, Legalis; z 28 stycznia 2021 r., V CSK 428/20, Legalis; z 15 września 2020 r., I CSK 144/20, Legalis). W przypadku braku wyjaśnienia i wykazania, jakie wątpliwości interpretacyjne pojawiają się w związku z wykładnią wskazanych przepisów Sąd Najwyższy odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (postanowienie Sądu Najwyższego z 13 lutego 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3–4, poz. 43; T. Szanciło (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Komentarz. Art. 1–458¹⁶. Tom I. Wyd. 2, Warszawa 2023).

Zwrócić także należy uwagę, że kumulatywne wskazanie na podstawy wymienione w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. jest możliwe, o ile dotyczyć będą innych obszarów prawa materialnego lub procesowego. Chodzi o to, że jeśli mamy do czynienia z istotnym zagadnieniem prawnym, to ten sam nowy problem nie może stanowić przedmiotu rozbieżnej wykładni w orzecznictwie bądź wypowiedziach doktryny (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2023 r., III USK 337/22, LEX nr 3598211).

W rozpoznawanej sprawie strona skarżąca nie wykazała, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, lub istnieje konieczność wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie. W świetle art. 8 ust. 2a ustawy systemowej pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy o dzieło lub zlecenia zawartej z osobą trzecią, jest płatnikiem składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe z tytułu tej umowy (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 2 września 2009 r., II UZP 6/09, OSNP 2010 nr 3-4, poz. 46 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z 14 stycznia 2010 r., I UK 252/09, LEX nr 577824; z 22 lutego 2010 r., I UK 259/09, LEX nr 585727; z 18 października 2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 266; z

11 maja 2012 r., I UK 5/12, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 117; z 13 lutego 2014 r., I UK 323/13, OSNP 2015 nr 5, poz. 68; z 7 lutego 2017 r., II UK 693/15, LEX nr 2238708; z 27 kwietnia 2017 r., I UK 182/16, LEX nr 2279009). Artykuł 8 ust. 2a ustawy systemowej rozszerza pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy, w tym na wykonywanie pracy na podstawie jednej z tych umów przez osobę, która wymienioną umowę zawarła z osobą trzecią, jednakże w jej ramach wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Praca wykonywana na rzecz pracodawcy to praca, której rzeczywistym beneficjentem jest pracodawca, niezależnie od formalnej więzi prawnej łączącej pracownika z osobą trzecią. Oznacza to, że bez względu na rodzaj wykonywanych przez pracownika czynności wynikających z umowy zawartej z osobą trzecią oraz niezależnie od tożsamości rodzaju działalności prowadzonej przez pracodawcę i osobę trzecią, wystarczającą przesłanką zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej jest korzystanie przez pracodawcę z wymiernych rezultatów pracy swojego pracownika, wynagradzanego przez osobę trzecią ze środków pozyskanych od pracodawcy na podstawie umowy łączącej pracodawcę z osobą trzecią. Tak też było w niniejszej sprawie. Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że P. S. świadczył w istocie pracę na rzecz T. sp. z o.o., a więc na rzecz swojego pracodawcy, wobec czego spełnia on definicję pracownika na gruncie art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. Z punktu widzenia przepływów finansowych, to pracodawca przekazuje osobie trzeciej środki na sfinansowanie określonego zadania, stanowiącego przedmiot swojej własnej działalności, a osoba trzecia, wywiązując się z przyjętego zobowiązania, zatrudnia pracowników pracodawcy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 7 lutego 2017 r., II UK 693/15, LEX nr 2238708). Natomiast w wyroku z 13 lutego 2014 r. (I UK 323/13), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że nie można przyjąć, by pracodawcy nie obciążały skutki finansowe w postaci obowiązku częściowego pokrycia z własnych środków kosztów składek na obowiązkowe ubezpieczenia pracownika, wynikające z korzystania z efektów pracy świadczonej na rzecz pracodawcy w ramach dodatkowej umowy cywilnoprawnej zawartej z pośrednikiem. Dla uniknięcia lub złagodzenia tych skutków pracodawca - zlecając osobie trzeciej (zleciennodawcy pracownika) wykonanie określonych usług - powinien skalkulować, że będzie na nim ciążył

obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne pracownika. Podsumowaniem wcześniej wyrażonych uwag jest teza uchwały Sądu Najwyższego z dnia 26 sierpnia 2021 r. (III UZP 6/21), zgodnie z którą finansowanie przez pracodawcę w jakikolwiek sposób wynagrodzenia z tytułu świadczenia na jego rzecz pracy przez pracownika na podstawie umowy zawartej z osobą trzecią, przemawia za zastosowaniem art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. Tożsame stanowisko zajął Sąd Najwyższy w sprawie rozpoznawanej w identycznym stanie faktycznym – postanowienie z dnia 20 września 2023 r. (II USK 120/23, Legalis nr 3003450).

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 398²¹ w związku z art. 108 § 1 k.p.c. i art. 98 § 1 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 5 rozporządzenia z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1935).

[SOP]

[ał]